

VILÁGSZEMLE

Írta: Steinfeld Sándor

A második világháború már fél évvel ezelőtt befejeződött. A béketárgyalások még nem indultak meg, holott a potsdami megbeszélések után azt hittük, hogy a világ — legalább is törvényesen — a hatéves háború után újra a béke hona lesz. Csalódtunk. Béketárgyalások helyett egyrészt diplomáciai jegyzékek, levelek, nyilatkozatok, utazások, másrészt fegyverzörej és puskaropogás, rádiószózatok zavariák minden ilyenről már megcsömörített békés újságolvasó nyuzalmát.

Hol van hát a kutya eltemetve, miért nem térhet már a világ kocsija a békés fejlődés kerékvágásába? Van-e még olyan, akinek nem elég a nyugtalanság, a vérontás? Ami a dolgozókat illeti, nehezen hisszük, hogy akadna még kötni való bolond, aki éljen a háborút kiáltana, vagy nem a békét óhajtana. Akkor meg miért nem ülnek le a hatalmak és miért nem kötik meg a békét. Hisz az előkészítő tárgyalások az alapvető vonalakat lefektették. Krim, San Francisco, Potsdam. És miért jött Potsdam után London? Ezt kérdik ma sokan.

*

Régóta szokás a világpolitikai események megfigyelésénél az alapvető irányokat, a góccokat megkülönböztetni. A reakciót és a demokratikus haladást, illetve annak képviselőit. Jellegetes és ezt tudnunk kell, hogy a fejlődés folyamán az egyenlenség törvényének egyik megnyilvánulásaképp a góccok változnak. Az uralkomón lévő osztályok gazdasági — politikai érdekeinek kifejezésekké, hol ez, hol az a kormány — állam fejezte ki legkövetkezetesebben ezt, vagy azt az irányt. Az alábbiakban felsorakoztatjuk a világ döntő hatalmait, hogy így világosabb képet nyerjünk a dolgok menetéről és a kezdetben feladott kérdésekre megfelelhessünk.

Vegyük először a tőkés államokat.

Mi ma elsősorú érdeke Angliának?

Mindenekelőtt a gyarmatok és koronabirtokok, domíniumok megőrzése, mert ha az egyensúly fölbomlik az angol világbirodalom belül, akkor oda a lordok vig élete, oda a lehetőség, a világg piac uralásának visszaszerzéséhez és így megszűnik az úgynevezett extra-profit, az angol munkásság viszonylagos jóléte és az események során Anglia békés dolgozó népe valóban forradalmivá válik és kedvet kaphat nemcsak a kormány, de a tényleges hatalom megszerzéséhez is.

Ezért, mert egy esetleges »újirányozásnál« épen az Angolbirodalom a legtöbbet veszítő fél, ragaszkodik az angol uralkodó osztály oly görcsösen nem csak a maga gyarmataihoz, de védi — még hozzá megvert halálos ellenségének segítségével — Hollandia gyarmatait is, mert a »bai« ragályos. Az indonézok szabadságharcának sikere könnyen az indiai puskaporos hordó gyújtó-

szikráia lehet és a többi elnyomott népek hamu alatt szunnyadó harcra felszabadulási kedve is könnyen föllángolhat.

Ezenkívül itt van az Angol Világbirodalom főútvonala, ütőere, a tengeri út Indiába. Ennek legrövidebb vonala a Földközi tenger — Szuez csatorna — Vöröstengeren át vezet. Ezen út zavartalanlásának Gibraltár — a Baleárok — Málta — Szicília — Kréta — Ciprus — Egyiptom — és Aden a biztosítéka. És az angol politika mindig oda irányult, hogy az ezen útvonalon fekvő pontokat birtokolja, államokat szolgálivá, vagy barátivá, de mindenképen magától függővé tegye.

Ezért élnek még és virulnak Franko és Szalazar, ezért az erőszakoskodások Egyiptomban és Indiában, ezért harcolnak a hollandus borsos-zsákok védelmében angol kötelékek. Ezért találnak ma Londonban menedéket a mindenünnen kiebrudalt kormányok és királyok. Ezért a görögországi terror, ezért a fasiszta elemek támogatása Olaszországban. Ezért a háborús bűnösök kiadatásának végtelenbe húzódása, a németek sajnálása és pártfogolása, az angol katonatisztek kihívó magatartása a máci gonosztevők pereiben. Ezért a trieszti kérdés és a nyugati tömb München föltámasztó eszméje, stb., stb. Egyszóval ezért áll ma az angol külpolitika szívvel és lélekkel a reakció oldalán és mindegy, v annak az élén Churchill, Attlee, Bevin, vagy Eden áll. Egyé-
értnek, mert ugyanazon célt szolgálják.

Vérül tudnunk kell, hogy a háború költségei magát Angliát annyira kimerítették, hogy hitelezőből adóssá vált. Ez pedig arra kényszeríti, hogy fokozottan termeljen és ily módon igyekezzék elvesztett piacait visszaszerezni. Ezen a ponton ellentétbe jut az Egyesült Államokkal.

Mi most az Egyesült Államok (E. Á.) érdeke?

Az E. Á. a világháborúból földuzzasztott iparral kerültek ki. Leszerelés és a háborús szállítások megszűnése óriási munkanélküliséggel fenyegeti. A kormány az elkerülhetetlen gazdasági válságot úgy véli legügyesebben kímesterkedni, hogy minden erejével a meglévő és a háború alatt megszerzett piacainak megtartására és azok kiszélesítésére törekszik. Azonban mindezt katonailag is biztosítani kell. Az E. Á. nem gyarmatosító állam, ez nem is felelne meg a »magasztos« amerikai demokratikus eszményeknek. Csak támpontokat kértek és vettek maguknak és a dollár segítségével — nem erőszakkal — bírják engedelmisségre az esetleges rakoncátlankodókat. Igaz, ha minden kötél szakad, hát — csak hogy észre térítsék — bele is lövetnek egy kicsit a kínai népbe. De ezt csak elveik föntartásával, végső eszközként. Azt meg az amerikai politikai erkölcs egyáltalán nem bírja el, hogy háborús szövetségesei a bér- és kölcsöntörvény alapján kapott fegyvereket — melyek egyedüli célja a fasiszta támadók leverése és megsemmisítése volt — szabadságukért küzdő gyarmataik ellen használják föl. Nem és ezerszer nem. Az E. Á. kormánya tiltakozik és követeli a fegyverek használatának beszüntetését! Nem. Hisz akkor néhány fegyvergyár állana le. Csak azt követeli, hogy a fegyverekről távolítsák el az amerikai jelzést, mert az még sem lenne szép, ha a szabadság országának címerével ellátott fegyverekkel öldösnék a szabadságukért küzdő benszülötteket. A fegyver maradhat. Csak a címet kell levenni. És a legközelebbi szállítmányok már eme zavaró körülmények nélkül jönnek. Mert jönnek minden elítélő nyilatkozat ei-

lenére. Annak ellenére, hogy a kölcsön- és bérszerződést ünneplésen fölmondták.

Látjuk tehát, hogy az E. Á. ellentétbe is kerülhetnek Angliával, de ez nem akadályozza meg a reakciós körök szoros és szívbeli együttműködését.

Végül a nagy hármás harmadik tagja: a Szovjet Szövetség (Sz. Sz. Sz. R.)

Az egyetlen ország, ahol már a háború előtt is a demokratikus népszabadságok következetes véghezvitele nemcsak írott malaszt volt, de eleven valóság és ahol ennek a politikának eredményei a háború alatt teljes egészükben megmutatkoztak. Egyetlen más államberendezkedés sem bírta volna el a félelmetes erőpróbát, az emberfeletti megterhelést. Ezt felesleges bizonyítanunk. Az események, a tények maguk beszélnek. Ma az Sz. Sz. Sz. R. egyetlen érdeke a béke. Béke, hogy a rombolásokat helyrehozhassa, béke, hogy feilődhessék és belsőleg gyarapodhassék.

Molotov november 6-iki beszédében a következőképp jellemezte a Sz. Sz. Sz. R. külpolitikai feladatait:

»Az Sz. Sz. Sz. R. mindig első helyre állította az általános béke és a nemzetközi jóviszony érdekében kifejtett fáradozást és gondoskodást. Ameddig az »államok rendszeré«-ben élünk és amíg a fasiszmus és az imperialista hódítási vágy gyökereit nem téptük ki végérvényesen a talajból, éberségünknek a béke esetleges zavaróival szemben nem szabad lankadnia és a békeszerető hatalmak együttműködésének megszilárdítása — mint azelőtt is — legfőbb gondunk és kötelességünk marad.

»Nincs fontosabb feladatunk, mint a megalkuvás nélküli harccal kivívott győzelmünk megszilárdítása, amely új utakat nyitott meg országunk fejlődése és lakosságunk életszínvonalának további emelése felé. Soha azelőtt nem nyitak meg előttünk ilyen távoli lehetőségek sem a szocialista építés lendülete, sem az Sz. Sz. Sz. R. erejének felvirágoztatása tekintetében. Népünk őszinte hittel gondol nagy alkotására: a Nagy Októberi Szocialista Forradalomra.«

Az Sz. Sz. Sz. R. nem törekszik területi hódításokra, sem gyarmatokra. A fasiszta banditák által előidézett irtózatosságot akarja mindenek előtt helyre hozni, belső erejét és külső hatalmát emelve, hogy annál inkább szilárdabb alapokon nyugodjék a béke nagy ügye. Ezt célozzák összes lépései és intézkedései.

*

Há pedig most áttérünk a világpolitika utolsó pár hetének főbb eseményeire — térszűke miatt csak néhány mozzanatot ragadunk ki — az előző jellemzés megvilágításában látjuk, hogy semmi sem véletlen.

Mint egy vörös fonál húzódik végig a történéseken, a világpolitikában a megvert, de meg nem semmisített reakció kétségbeesett küzdése a megmaradásért, az újra-hatalomra jutás lehetőségeinek biztosításáért. A régi kérdés: »Kinek az érdekében?«, ma százszorosán érvényes és a felelet biztos útmutatói szolgál az események tömkelegében.

A hadikárpótlások kérdése és a legutóbb lezajlott választások állottak és állanak a világpolitika homlokterében.

Már a teheráni, később a krími tárgyalások megállapították, hogy a fasiszta barbárok által okozott anyagi károkat fölbecsü-

nk és azt a tengelyállamoknak és csatlósáiknak jóvá *kell* tenniük. Az olasz, finn, román, bolgár és magyar fegyverszüneti feltételek ennek mindenben megfeleltek. Amikor a fő háborús bünyös Németország fizetési feltételeinek megállapítására került a sor, már húzakodás támadt. A nemzetközi reakció egyszerre sarnálni kezdte kedvenőét. A potsdái megegyezés maradéktalan beváltása hűzódik. Ez természetes. Hisz, ha Németországnak fizetnie kell, akkor azt egyrészt alaposan megérzi a nemzetközi tőke (a nagy német bankok és gyárak, nemzetközi érdekeltségek) másrészt Németország nem állhat oly gyorsan talpra, mint 1918 után és ezáltal Hitler politikai »szülői és rokonai« elvesztik esetleges »élharcosukat«. Már pedig erre a békekeverék és háborús uszítók föltétlenül igényt tartanak. Annál is inkább, mivel a jóvátételek oroszlánrésze a demokratikus népek jussa. Vagyis a jóvátétel a reakció ellenesreit segítené előre, jólétre, anélkül, hogy azok ezért bármilyen akár politikai, akár gazdasági engedményeket tennének.

Ennyi önzetlenséget pedig igazán nem kívánhatunk tőlük. A sötét hatalmak álma egy erőtlén és segítségért könyörgő, minden föltételt aláazatosan aláíró »demokrácia«, mint például a görög vagy portugál. Legkevésbé volt a reakció ínyére, hogy hazánk saját erejével is nagyban hozzájárult, úgy a maga felszabadulásához, mint a világháború győztes befejezéséhez és ezzel a világ közvéleményének óriási megbecsülését vívta ki és tartós rokonszenvre tett szert. Mennive! kedvesebb lett volna a régi Jugoszlávia, amely magától értetődően aláírta és kiszélesíti a régi engedményeket. Átengédi a bőri, trepcsai bányákat stb. — hogy csak a legfontosabbakat említsük. *Erről ma szó sem lehet.* És nemcsak nálunk, de Albániában, Bulgáriában, Romániában és Csehszlovákiában sem. Sőt talán Magyarországon sem megy majd a régi recept szerint.

Ezért lett balsiker a londoni megbeszélés.

Az atombombá bevonult a politikai arénába. Nem mint gazdasági eszköz, a világ sebeire gyógvító írként, hanem, mint zsaroló és megfélemlítő kísérlet. Molotov beszéde, a francia, jugoszláv és bolgár választások adták meg erre a kellő feleletet. A reakció pillanatnyilag takarodót fúvatott, hogy erői átcsoportosításai után ismét új rohamra induljon.

A nyugati tömb -- az áldatlan müncheni-négves új változata -- a választásokon kudarcot vallott, annak ellenére, hogy leplezetlenül fogtak össze: Blum és Salazar, De Gaulle és Franco, Daladier és Halifax, Gusztáv és Vilhelmina, Hakoon és Péter, a lengyel kallandorok és görög bérgyilkosok, egy szóval a City és Wall Street legsötétebb erői.

A francia választásokból a Kommunista Párt került ki győztesként. Mert vezetői nem hagyták cserben a népet és nem menekültek Hitler karjaiba -- akár mint kedvencei, akár mint börtönlakók. Vele maradtak, buzdították, ellenállását és fölkelését megszervezték.

.. A parlamentáris életben megszokás, hogy a legnagyobb párt kapja a kormányalakításra a megbízatást. A francia reakciónak átmenetileg sikerült eigáncsonnia a munkásosztály egységét Franciaországban. A népi köztársasági mozgalom, a kommunista, szocialista pártok öt-öt képviselővel kaptak helyet De Gaulle korma-

nyában De Gaulle azzal, hogy első kormányalakítási kísérleteket elutasította a kommunisták részvételét kormányában, nyíltan a reakció mellett foglalt állást. A Comité de Forges (Komité de Forzs — a nehézipar szövetsége) megtartja állásait, de az öt kommunista miniszter jelenléte a kormányban biztosíték arra, hogy Franciaország nem lesz a reakciónak sem fellegvára, sem uszályhordozója. A választásokon a Kommunista Párt mellett lehetett tömeg aktivitása pedig oda mutat, hogy Franciaország is kész az igazi népi demokrácia arcvonalához való csatlakozásra.

Magyarországon a Kommunista Párt előretörése meglepetés a haladás egyesült kerékkötői számára. A tárgyilagos nehézségek ellenére a választások megmutatták, hogy a magyar népben még élenek 48 és 49 harcok hagyományai és a fiatal magyar demokrácia legyűrve a kezdeti igazdasági és politikai nehézségeket, elindult, hogy érvényt szerezzen Dózsa, Petőfi, Kossuth és Ady szellemének. A választások előtti kormánynyilatkozat, hogy a kormánykoalíció a választások kimenetelére való tekintet nélkül fennmarad, a minden erejével a Kiszgazdapárt mögé büjt reakció ellenforradalmi kísérletének óriási kudarcát jelenti. A földreformot tovább is végrehajjták és ezzel végleg kihúzzák a talajt a bankokkal szövetkezett hűbérurak, grófok, bárók, hercegek alól. A magyar nép balra tolódik és egyedül a Kommunista Párt szervezési tehetségétől függ, hogy ezt az átcsoportosítást helyes irányba terelje. Magyarországnak, a magyar népnek be kell bizonyítania, hogy élni tud, a *kapott* szabadsággal.

Bulgária is biztosan halad előre a népi demokrácia új útján. A választások az Otecsestveni (hazafias) Front teljes győzelmét jelentették. Ezek után semmilyen törvényes akadálya annak, hogy Bulgária népe külföldi beavatkozásoktól mentesen, maga szájaize szerint oldja meg, úgy az ország belső fölépítésének, mint külpolitikai állásfoglalásának kérdéseit.

Az albán nép szabadságharca kül- és belföldi elnyomói ellen kezdettől egy vonalon mozgott a mi népfőlszabadító harcunkkar. Csak a népkormányzat külföldi elismerése tartott tovább. A reakció nehezen mondott le az albán petróleumforrásokról. Ma Albánia népe egy emberként áll vezére, Enver Hodzsa mögött.

Görögországot kivéve a Balkánon teljes lenne a rend. A balkáni népek egymásközti viszonyát legtisztábban Titó malsal jellemezte:

»Az a körülmény, hogy a Balkán valamennyi államában folyik a demokratizálás, nagymértékben elősegíti ezeknek az államoknak egymáshoz való közeledését minden téren, mert az, hogy a demokratikus belpolitikai rendszerek mindenütt egyformák, kiküszöböli minden bizalmatlanságot.

»Meggyőződésem, hogy a Balkánról eltűnt az, ami ezt a félszigetet valaha »puskaporos hordóvá« tette. A »puskaporos hordó« fogalma megszűnt azzal, hogy a Balkán népei a demokrácia útjára tértek és fokozott közeledésne törekszének. Ezért nem lesz szétválás a Balkán területén, ha csak idegen befolyás nem érvényesül. Jugoszlávia nagy szerepet játszott a balkáni népek közeledésének megteremtésében és a szétválás elemeinek kiküszöbölésében. Kétségtelen, hogy az új Jugoszlávia fő tényezője a semlegesítésnek és a béke biztosításának.

Végül áttérünk arra, ami nekünk a legfontosabb. Hazánkra, Jugoszláviára.

A választások megadták a reakciónak a kegyelemdíjést. Népeink ilven szabadon még soha nem szavaztak és november 11-ike valóban nemzeti ünneppé vált. A népfőlszabadító harc második szakaszának utolsó állomása, a reakció teljes politikai veresége úgy az egész országban, mint egyes országrészekben. A régi Jugoszlávia reakciós-hegemonista csoportjainak főtámasza: Szerbia, 38%-os lehangorelő többséggel tett hitet az egység-testvériség, a demokrácia, a Népfront, a Kommunista Párt vezető szerepe mellett, a többi népek elnyomatása, a csendőrszuronyok, korruptció, a királyság ellen.

A világ reakciója elnémult és keserű szájjal, de elismerte a tényt, hogy:

»Ez az az ország, ahol először történt meg a történelem kezdete óta: öt nép egymással szövetekezett és ezek a népek szilárdan elhatározták, hogy a királyság kora soha többé nem tér vissza.«

Továbbá, hogy:

»A Kommunista Párt vezetése alatt egy tömbbe tömörültek az összes demokratikus pártok és erők.«

A választások maguk bebizonyították, ahogy azt Titó marsal mondta, hogy:

1. Jugoszlávia népei szilárdan elhatározták egységük megőrzését a békében és ezzel biztos alapokra helyezik a háborúban kivívott eredményeket.

2. Jugoszlávia népei bizalommal viseltetnek hatóságaik, illetve ügyeik intézői iránt.

3. A Népfront programját a nép óriási többsége elfogadta és a nép kész minden erejével támogatni hatóságait a program megvalósításában, tekintet nélkül a felmerülő nehézségekre.

4. Népeink erővel visszautasítják a régi rendszerhez való visszatérés gondolatát, például a királyság visszaállítását és. A Népfront köztársasági programmal indult és győzött a választásokon.

5. A nép óriási többsége jóváhagyta a Népfront munkáját és politikáját, bel- és külpolitikai téren egyaránt.«

A jugoszláviai magyar kisebbség nagyrésze még mindig nem értette meg az új Jugoszláviát, Titó Jugoszláviáját. A nekünk íttatott szabadság nem a gyengeség, hanem az erő jele: a demokratikus elvek következetes keresztülvitele. Ennek a demokráciának, ahogy azt Titó marsal mondotta:

»Lényege abban rejlik, hogy az nemcsak formai és nem csupán abból áll, hogy törvényeket hoztunk a gyűlekezés szabadságáról, az egyesülésről, a lapkiadásról stb. Nálunk az írott demokrácia nem elsőrendű fontosságú. Demokráciánk más erőforrásokra támaszkodik. Ez a jugoszláv népek egyenrangúsága, a tagállamok jogegyenlősége és azon mélyreható szociális reformok, melyeket máris végrehajtottunk. A dolgozó népek megadtunk minden szociális jogot és ezt nemcsak törvényekkel írtuk elő, hanem már a törvények meghozatala előtt megteremtettük... Egészen természetes, hogy demokráciánk lényegét és alapját a népuralom képezi. A nép maga intézi sorsát, bizottságaiban és nem szögbírókon keresztül intézkednek felőlük.«

És nekünk igenis meg *kell* mutatnunk, hogy ahogyan hazánk többi népei szakítottak a múlttal, úgy mi is elvetjük a sötét múlt átkos árnyait és kart-karba öltve szláv testvéreinkkel közösen

harcolunk a munka frontján és megosztunk velük jót és rosszat egykép. A mi hazánk itt van ezen a földön és nem másutt, nem a népek ezeréves szentistváni börtönében, hanem — és erre büszkéknek kell lenniünk — Jugoszláviában. Abban a Jugoszláviában, ahol először kelt föl, az addigi uraitól és vezetőitől gyáván cserben hagyott és elárult nép, hogy a dolgozók pártjának, a Kommunista Pártnak és Jugoszlávia legnagyobb fiának, Titó marsalnak vezetése alatt pusztá kézzel szembeszálljon betolakodó vandálokkal, hogy négy és fél éves véres háború után a dicsőséges Vörös Hadsereg segítségével fölszabadítsa az országot.

A mi hazánk Jugoszlávia, a Demokratikus, Jugoszláv Népköztársaság. A november 29.-én összeült Alkotmányozó Nemzetgyűlés hazánk államéletének új alapokra való helyezését jelenti. *Legyőztük* úgy kül- mint belföldi ellenségeinket. A választások bebizonyították, hogy hazánk népei *meggyőződtek* a Népfrent munkájának helyességéről és *mindenben* elfogadták annak programját. Most az építés, a siker-s újjáépítés *megszervezése és végrehajtása* egyedi föladatunk.

És amilyen mértékben vesszük ki részünk az országépítő munkából, olyanná válik életünk. A mehezségek — mondotta Sztálin — csak arra valók, hogy legyőzzük és áthidaljuk őket. Mienk a jelen és mienk a jövő. A mienk itt minden: A föld, a gyárak, az erdők, a bányák, a vasutak. És a *kiharcolt* szabadság biztosítja, hogy a munkából fakadó jólét nem lesz a kiváltságos kizsákmányolók birtoka, hanem azoké, akik azt verejtékükkel létrehozzák. *Az egész népé!*

1945. november 29.

FIGYELŐ

TOLSZTOJ ÉS AZ OROSZ IRODALOM

Irta : Lenin

November 20-án múlt 35 éve Tolsztoj tragikus halálának. Ebből az alkalomból hozzuk Lenjin 1908-ban írt alábbi cikkét.

Hogy a nagy művész nevét összekötjük a forradalommal, azzal a forradalommal, melyet szemmeláthatóan nem értett meg, amelytől elfordult, az első pillanatra különösnek és erőltetettnek tűnhet föl. Nevezhetjük-e tükrörnek, ha nem tükrözi hűen a jelenségeket? De a mi forradalmunk nagyon bonyolult. Közvetlen végrehajtói és szereplői között sokan vannak, akik szintén nem értették meg mi történik, és ugyanugy eltávolodtak az események folyamata által elébük állított való történelmi föladatoktól. Ha pedig valóban igaz, művésszel van dolgunk, akkor műveiben mégis visszatükrözik a forradalom néhány lényeges vonása.

A nyilvános orosz sajtó a legkevesebbet foglalkozik művei elemzésével, a forradalom jellegének és hajtóerejeinek szemszögéből, annak ellenére, hogy nyolcvanadik születésnapja alkalmából tele van írásokkal Tolsztojról. Az egész sajtó undorító a maga kétféle — hivatalos és szabadelvű — képmutatásával. Az első a fizetett tolnokok durva képmutatása, kik még tegnap azt a parancsot kapták, hogy támadják Tolsztojt, ma pedig